

MODELOVÁNÍ TECHNOLOGICKÝCH PARAMETRŮ VYSOKORYCHLOSTNÍHO OBRÁBĚNÍ U MOBILNÍCH PÁSOVÝCH PIL

Jindřich Holopírek

Abstract

The paper presents the theoretical analysis of basic kinematic conditions in high-speed sawing by a mobile band saw. The analysis is part of the preparatory stage of an experiment for high-speed machining using cutting technologies.

Keywords: *high-speed sawing, band saw, feed rate, tool blunting, cutting power*

ÚVOD

Mobilní pásové pily v současných podmínkách požadavků minimalizace zdrojů nabývají význam nejen u drobných majitelů lesních porostů ale i v armádě. Hlavním předností těchto prostředků lze stručně vyjádřit heslem „řezivo z porostu „. Technologický řetězec kmen – řezivo se výrazně zkrátí se všemi energetickými a zdrojovými úsporami. Významný je i aspekt ekologický – minimalizace zátěže lesní půdy.

Mobilní pásové pily jsou většinou horizontální a konstrukce je odvozena od stacionárních pásových pil. Zdroj energie je většinou nezávislý (spalovací motor) a vzhledem k požadavkům vysoké mobility se v příspěvku omezím na výkonovou kategorii do 10 kW.

V rámci výzkumného úkolu na MZLU v Brně a UO v Brně se připravují experimenty s malou mobilní pásovou pilou. Cílem výzkumu je ověřit řezné podmínky při řezných rychlostech okolo 100 ms^{-1} a optimalizace geometrie nástroje při těchto řezných rychlostech.

Po následných experimentech se stanoví metoda výpočtu, která se svými výsledky nejvíce přibližuje výsledkům experimentů, popřípadě bude modifikována na základě získaných poznatků.

TEORETICKÉ PODMÍNKY USKUTEČNĚNÍ ŘEZNÉHO PROCESU – MOBILNÍ PÁSOVÁ PILA

V literatuře je dostatečně popsán kinematický rozbor u klasických pásových pil, včetně doporučených řezných rychlostí, posuvů na zub a metody pro výpočet energetických prvků při tomto druhu řezání.

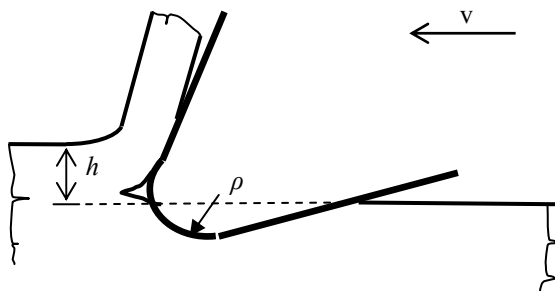
Jeden z problémů týkajících se zejména malých mobilních pásových pil je určení minimální posuvné rychlosti. Problém je zejména u této kategorie prostředků, kdy posuv je realizován ručně. Určení minimálního posuvu pro dané řezné podmínky lze zúžit principiálně na stanovení minimální tloušťky třísky h , kdy lze ještě předpokládat klasické oddělování třísky.

- A) Základní podmínkou pro vlastní proces řezání předpokládáme aby střední tloušťka třísky h nebyla menší než poloměr ostří nástroje ρ . V opačném případě by pravděpodobně nedocházelo k oddělování třísky a při řezném procesu by docházelo k :
- přechování povrchu (pálení),
  - nadměrnému zahřívání ostří,
  - rychlému otupování nástroje,
  - poruše stability pilového pásu v rovině řezání
- B) Dalším určujícím parametrem, který ovlivňuje kvalitu obrobené plochy je drsnost povrchu řezané plochy. Z kinematického hlediska se jedná o hloubku drážky způsobené rozvodem a velikostí posuvu na zub .
- C) V provozních podmínkách je často omezujícím parametrem řezný výkon P_r , který se promítne do navrhování pohonné jednotky daného obráběcího stroje.

Uvedené základní omezující faktory v procesu řezání jsou zejména závislé na velikosti rychlosti posuvu materiálu do řezu u . Proto cílem rozboru řezných podmínek bude stanovení teoretických hraničních parametrů rychlosti posuvu .

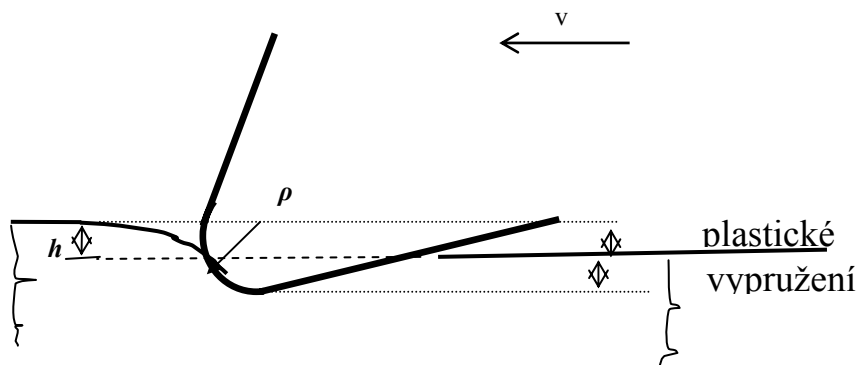
STANOVENÍ MINIMÁLNÍ RYCHLOSTI POSUVU V ZÁVISLOSTI NA VELIKOSTI OTUPENÍ NÁSTROJE

Vycházíme-li ze základního předpokladu, že minimální tloušťka třísky při řezném procesu by měla být větší jak poloměr ostří nástroje, je možné z následujících schémat určit hraniční teoretickou velikost minimálního posuvu materiálu aby ještě docházelo k řeznému procesu.

Obr. 1 Schéma oddělování třísky
 h – tloušťka třísky , ρ - poloměr ostří, v – směr řezání

V případě, že poloměr ostří bude větší než tloušťka třísky může dojít k situaci znázorněné na obr.2

Obr. 2 Schéma situace, kdy nedochází k oddělování třísky

STANOVENÍ MINIMÁLNÍ RYCHLOSTI POSUVU

Vycházíme-li z analytické metody pro výpočet měrného řezného odporu pro řezání pásovou pilou a vztahu pro výpočet koeficientu otupení

$$a_p = 1 + \frac{0,2 \cdot \Delta\rho}{\rho_0} \quad [1]$$

kde ρ_0 počáteční zaoblení ostří ($= 10 \mu\text{m}$ pro zuby pil),
 $\Delta\rho$ zvětšení zaoblení ostří μm ,

Lze prostou úvahou stanovit teoretickou minimální tloušťku třísky pro ostrý nástroj právě hodnotu $\rho_0 = h$, tj. $10 \mu\text{m}$. Při 10–ti násobném zvětšení poloměru otupení ostří je minimální tloušťka třísky respektive posuv na zub $0,1 \text{ mm}$.

Tato hodnota při uvažované rychlosti 50 ms^{-1} řezání klasickými pilovými pásy (například rozteči zubů $t_z = 50 \text{ mm}$) představuje posuv $6 \text{ m} \cdot \text{min}^{-1}$.

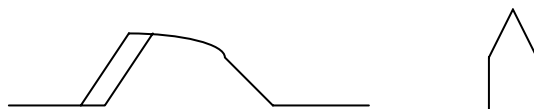
Při vyšších rychlostech řezání však dochází k jevům, kde významnou roli začíná zaujímat plasticita dřevní hmoty. Předpoklad, že ke klasickému řeznému procesu – oddělování třísky – dochází i při takto stanovené minimální tloušťce třísky je velmi obtížné experimentálně doložit.

NÁVRH PRINCIPU ŘEZÁNÍ PÁSOVOU PILOU PŘI EXTRÉMNÍCH RYCHLOSTECH ŘEZÁNÍ

Z předchozích úvah lze předpokládat, že při vysokých rychlostech řezání může docházet k takové plasticitě dřevní hmoty až do stavu kdy k tvorbě třísky nedojde.

Nabízí se následující řešení, které je nutné ověřit připravovaným experimentem:

1. Geometrii zubu zvolit tak, aby v principu tvořil krájecí nůž se záporným úhlem ostří

Obr. 3 Navrhovaný tvar zubu

2. Tloušťku pilového pásu volit 05 – 1 mm.
3. Z výsledků měření odvodit vztahy pro stanovení energetických prvků tohoto způsobu řezání.

ZÁVĚR

Navržený způsob řezání mobilní pásovou pilou vychází z předpokladu vysoké řezné rychlosti tenkého pilového pásu a předpokládaném využití plasticity dřeva. Teoretické předpoklady budou ověřeny experimentem a v případě kladných výsledků odvozeny vztahy pro energetické prvky tohoto způsobu řezání.

Príspevek byl vypracován v souvislosti s řešením dílčího projektu v rámci výzkumného záměru MŠM 6215648902. Autoři tímto děkují za poskytnutí finančních prostředků k řešení úkolu.

LITERATURA

- [1] LISIČAN, J. a kol., 1996: Teoria a technika zpracovania dreva. Zvolen, Matcentrum, p. 626
- [2] HOLOPÍREK, J., 2001: Teorie obrábění dřeva. MZLU Brno, p. 78
- [3] KOLEKTIV., 1989: Dřevařská příručka, 1 díl. Praha SNTL, p. 483
- [4] HOLOPÍREK, J., 2000: Teorie řezných odporů při obrábění dřeva. Brno, VA, p. 63
- [5] ROUSEK, M., HOLOPÍREK, J., 2002: Kinematický rozbor řezného procesu při frézování. *Trieskové a beztrieskové obrábanie dreva 02. III Medzinárodná vedecká konferencia*, Starý Smokovec, 17.-19.10.2002, TU vo Zvolene, 2002, str. 211-218, ISBN 80-228-1190-4
- [6] HOLOPÍREK, J., ROUSEK, M., 2004: Comparison of theoretical calculation of resistance in cutting particleboards with an experiment. *Trieskové a beztrieskové obrábanie dreva 04. IV Medzinárodná vedecká konferencia*, Starý Smokovec, 14.-16.10.2002, TU vo Zvolene, 2004, str. 99-104, ISBN 80-228-1385-0
- [7] HOLOPÍREK, J., ROUSEK, M., 2005: Energy dependenciens with sawing hardboard materials.. *Roczniki akademii rolniczej w Poznaniu CCCLXVIII, Technologia drewna 40*, Poznań 2005, RAR w Poznaniu, 2005, str. 193-199, PL ISSN 1506-4034